

Įtampa Rytų Vokietijoje gali iššaukti sukilimą

Vakarų Vokietijos žvalgybos sluoksniuose tikima, kad sukilimas sovietų pavergtoje Rytų Vokietijoje galės prasidėti bet kurį momentą, nes įtampa pasiekusi kulminacinį punktą.

Tokį pranešimą iš Vakarų Vokietijos telegrafavo U. S. News and World Report korespondentas, kuriam teko iš Berlyno išskristi kartu su aukštu Vakarų Vokietijos pareigūnu.

Vak. Vokietijos žvalgybos duomenyse esą nurodoma, kad Rytų Vokietijos administracija jau nebegalinti pasitikėti sava armija. Sprogimas sovietinėje zonoje galės iššaukti revoliuciją Lenkijoje, kur būklė yra taip pat labai įtempta ir kritiška.

Esą, Chruščiovas, bandydamas išgelbėti sovietų dominaciją Rytų Europoje, galės griebtis bet kokio žingsnio, net šuolio į visotinį karą.

Korespondentas priduria, kad vokiečio valdininko pareikštas būklės nagrinėjimas esąs gal kiek pradedamas, tačiau jis aiškiai rodo, kokį laipsnį gyventojų nepasitenkinimas yra pasiekęs Rytų Vokietijoje.

Sovietai skubina atominis bandymus

Sovietija paskelbė, kad ji pradėsianti bandyti seriją "galingesnių ir patobulintų raketų" Ramiojo vandenyno vidurinėje dalyje tarp rugsėjo 13 ir spalio 15.

Sekmadienį sovietai išsprogino "kelių megatonų dydžio" atominis ginklų Arkties srityje. Tai buvo pats didžiausias sprogimas nuo sovietinių bandymų atnaujinimo pradžios, bet jis dar nesiekęs Chruščiovo grasintą 100 megatonų dydį. Spėjama, kad tai greičiausiai buvusi raketa su atominio užtaisu.

Tas sprogdinimas buvo įvykdytas neįtrukus po sovietų įteikto Vakarams oficialaus atsakymo į prezidento Kennedžio ir premjero Macmillano prašymus, kad būtų susilaikyta nuo bandymų atmosferoje.

Sovietų paskubomis vykdomi sprogdinimai, kaip Vakarams mokslininkų tarpe tikima, reiškia naujų ir arba patobulintų ankstesnių ginklų bandymus. Jie galį dar tokiu pat tempu tęstis ištisą mėnesį.

Mokslininkai tiki, kad sovietai dabar greičiausiai bandą didelių ginklų dalis, kaip grasinamos 100 megatonų bombos užtaisais arba ginklą prieš tarpkontinentines raketas. Galį taip pat bandyti ir mažus taktinius ginklus, naudojamas mūšio lauke. Šioje srityje JAV ligšiol turėjo aiškia persvarą, ir sovietai galbūt norį prisivytį.

Grasina suvaržyti užsieniečių keliones

Tuo tarpu "sovietai įteikė Vakarams naujas notas, kuriose pagrasino suvaržyti ir užsieniečių keliones į Rytų Berlyną bei sovietinę Vokietijos zoną. Notose buvo nurodyta, kad užsienie-

čiai turėsią leidimų prašyti iš komunistinio Rytų Vokietijos režimo, kurio Vakarami nepripažįsta.

Notose taip pat buvo pasmerktos amerikinių igulų "provokacijos" Berlyne.

JAV igulos Vokietijoje vis papildomos ir skubiamos baigti apmokyti. Į Vokietijoje esančias JAV karo aviacijos bazines perkelti 72 moderniausi Super-Sabres naikintuvai, kita grupė iš 1000 sprausminių naikintuvų išskrido į NATO manevrus, ir esama spėliojimų, kad jie pasiliks Europoje.

Komunistų vadai buvo suskridę į slaptą Varšuvos pakto posėdį. Visų sovietų satelitų, kaip ir pačios Sovietijos armijos yra nuolatiniėje paruoštyje. Lenkija pradėjo papildomą mobilizaciją.

NATO karinis komendantas gen. Norstad ir kiti ekspertai tiki, kad sovietai galį būti Rytų Europoje stovinčias savo armijas sustiprinę 126 divizijų. Apie 20 divizijų stovį Rytų Vokie-

tijoje, dvi Lenkijoje, keturias Vengrijoje, o kitos — Sovietijos vakariniuose pasieniuose, iš kurių daugiau kaip 50 esą Gudijos ir Pabaltijo rajonuose. Likusios išskirstytos kituose Sovietijos pasienių rajonuose: apie 12 divizijų Murmansk-Leningrado srityje, apie tiek pat Kijevo-Odesos ruože ir 24 Kaukaze ir Turkijos pasienyje.

Vis dar pabėga

Pranešimai iš Berlyno tebeminia naujus desperatiškai dramatiškus pabėgimus į laisvę. Ryškiausi iš jų pastarosiomis dienomis buvo: pasisekęs vienos vokiečių poros smūgis sunkvežimiu į betoninę "valstybių sieną" ir ją pralaužiant (tai trečias bandymas pabėgti, naudojant valdinius sunkvežimius), o kita jauna pora perplaukė upę, skiriančią sovietų ir prancūzų sektorius, savo 18 mėnesių kūdikį tempdama kartu guminėje vonelėje.

'CARLA' PALIKS DEŠIMTIS MILIJONŲ NUOSTOLIŲ

Pietinės Amerikos valstijas, bet daugiausiai Texasą, kur viskas, kaip patys gyventojai mėgsta pasigirti, esą "nepaprasto dydžio", ištiko stipriausias šiame šimtmečiu, t. y. ligšiol užregistruotas uraganas, kurios oficialioje registracijoje gavęs vardą "Carla".

Jis buvo pastebėtas Karaibų zonoje rugsėjo 3, bet kelias dienas meteorologai negalėjo nuspėti jo krypties, todėl pradėtos evakuoti plačios pajūrio sritys Teksaso ir Louisianos valstijose. Pagaliau rugsėjo 11 jis kliudė Texasą, apimdamas net 280,000 kvadr. mylių plotą, bet daugiausiai paliesdamas Galvestono ir Corpus Christi miestus, kur krantan smogė iki 173 mylių per valandą greičiu.

Būdinga, kad Galveston miestas turi tragiškiausią patirtį visų žinomų uraganų istorijoje: prieš keturias dešimtis metų nuo uragano ten žuvo tarp 6,000 ir 10,000 žmonių.

Šį kartą, moderniomis priemonėmis iš anksto uraganą susėkus ir pasiruošus, žmonių aukų ligšiol nebuvo, bet pabėgėlių iš pavojaus zonų skaičius viršija pusę milijono. Tai didžiausias ligšiol istorijoje žinomas bėgimas nuo gamtos nelaimės. Bet jo palikti nuostoliai, kaip jau dabar spėjama, bus skaičiuojami milijonų dolerių.

Nors nuo paties uragano žuvusių dar nėra, bet jo iššauktos pasėkos jau pareikalavo aukų: Louisianoje, Kaplan miestelyje, staiga kilęs tornadas sužeidė ke- liolika asmenų ir užmušė vieną vaiką, o Houstone vienas asmuo mirė nuo gyvatės įgėlimo.

Uraganas, kartu su baisiais vėjais ir potvyniais, neša ir kitą baisią grėsmę: nuodingųjų gyvačių bėgimą: platūs Teksaso ir Louisianos plotai apnikti mirtį nešančių barškuolių ir "vandens mokasinių", kurios gelbstisi nuo potvynių. Į tas sritis pas- kubomis gabenamas serumas skiepams prieš įgėlimus.

* WASHINGTONE bręsta politinis skandalas dėl buv. amerikiečių 24-tos divizijos vado, gen. Walkerio nušalinimo iš pa-

reigų. Gynybos sekr. McNamara liudijo senato komisijoje, kad tikroji jo perkėlimo į JAV armijos štabą priežastis esanti "dalinų informacijos programa", kurioje jis bandęs nulemti rinkimų rezultatus demokratų partijos nenaudai. Prieš kurį laiką jam armijos vadovybė išreiškė papeikimą už eilės "žymiųjų demokratų", ypač Stevensoną ir Rooseveltienės pavadinimą "ru- žavais". Kituose kaltinimuose buvo jam primetamas priklausymas antikomunistinei John Birch draugijai. Gen. Walkeris armijos vadovybės nepatvirtintame pareiškime užsiminė apie "civilinę juridinę akciją", t. y. bylą teisme, kurią pradėsias, kai grįš į JAV.

* POPIEŽIUS JONAS XXIII po iškilmingų Mišių už taiką kvietė Rytų ir Vakarų politinius lyderius derybomis pašalinti virš pasaulio pakibusią karo grėsmę. Savo kalboje jis įsakmiai nepaminėjo nei asmenų, nei valstybių, bet buvo aišku, kad jis, kaip ir neutralistai, apeliavo lygiai į Kremlį, lygiai į Baltuosius Rūmus.

- Prašau įeiti! Pas mus labai gražu! Tie, kurie įeina, daugiau nebeišeina!

ANTANAS ŠKĖMA, 50 metų amž., žuves automobilio katastrofoje praeitą pirmadienį, buvo mūsų kultūriname gyvenime pasireiškęs kaip aktorius ir rašytojas -- novelistas, dramaturgas, feljetonistas.

Aktoriaus karjerą buvo pradėjęs 1936 metais Kauno valstybiniame teatre, bet žymiai gilesnius pėsakus paliko dramaturgijoje. Pirmoji pjesė Julijana buvo 1943 metais priimta Vilniaus dramos teatre, o dalis vėliau parašytųjų, kaip Pabudimas, Žvakidė, laimėję premijas konkursuose, iš kitų dramos kūrinių, vaidintų mūsų scenose, minėtini Živilė ir Vienas ir kiti.

Pirmoji jo beletristikos knyga Nuodėguliai ir kibirkštys, buvo išleista Vokietijoje 1945 metais, paskutinioji Čelesta -- tik prieš porą mėnesių Londone. Kiti beletristikos kūriniai -- Šventoji Inga ir Balta drobulė, kuri susilaukė daug kontraversinių atsiliepimų iš mūsų konservatyviosios visuomenės dalies.

Tiek dramaturgijoje, tiek beletristikoje Antanas Škėma pasireiškė, kaip vienas iš pačių ryškiųjų jaunosios kartos kūrėjų, savo kūriniais priartėjęs prie moderniosios Vakarų literatūros. Jo feljetonai, kurių dalis buvo pakelbta išvijos spaudoje Mr. Camel slapyvardžiu, savo nuotais ir forma tebėra unikumai mūsų literatūroje.

Vėlonis paliko žmoną ir dukterį Kristiną, kuri sužeista šio automobilio katastrofoje, dabar guli ligoninėje.

G. Peniko nuotrauka

ŠIURPI KATASTROFA: žuvo Antanas Škėma, Jurgis Jaks-Tyris ir Judita Audėnaitė

Praeitą pirmadienį, rugsėjo 11, 7:25 valandą ryto, Pensylvanijos greitkelyje netoli Reading miesto įvyko šurpi automobilio katastrofa, kurioje žuvo rašytojas Antanas Škėma, visuomenininkas Jurgis Jaks-Tyris ir studentė Indrė Judita Audėnaitė.

Kiti trys automobiliu važiuavę studentai — Kristina Škėmaitė, Laima Vasiliaus-

kaitė ir Romualdas Penikas — sužeisti ir paguldyti į Ephratos miestelio ligoninę. Jų būklė aptariama nuo "vidutiniškos" iki "sunkios".

Katastrofa įvyko, Romualdo Peniko vairuojamam automobiliui dėl tirštos miglos užkludžius pakelėje stovintį sunkiosios klasės (tractor-trailer) sunkvežimį. Visi nukentėjusio auto-

mobilio keleiviai grįžo į New Yorką iš pasibaigusio Lietuvos Studentų Santaros suvažiavimo.

Automobilį, 1954 metų Chevroletą, Jurgis Jaks-Tyris buvo nusipirkęs prieš pat šią kelionę.

* PRANCŪZIJOJE įvykdytas atentatas prieš prez. De Gaulle, kuris nepasiekė tik dėl techninių kliūčių. Jį įvykdė ekstremistų slaptos ginkluotos organizacijos nariai, kurie naudoja terorą Alžire ir Prancūzijoje, siekdami sukludyti prezidento pas- tangas išspręsti Alžiro krizę nepriklausomybės suteikimu. Jei atentatas būtų pasisekęs, jo pasėkos būtų skaudžiai atsiliepusios ne tik Prancūzijos, bet ir viso Vakarų pasaulio pastovumui. Pagrindiniai atentatininkai, kaip atrodo, pabėgę į užsienį.

* BUV. PREZ. EISENHOWERIS paneigė, kad jo vyriausybė buvo paruošusi planus Kubos invazijai. Jis sutikęs 1960 metais, kad Kubos pabėgėliai būtų apmokyti, bet tuo metu nebuvę galima daryti tolimesnio žingsnio dėl nevieningumo Kubos politinių lyderių tarpe. Tuo pareiškimu buvo paneigta dabartinės administracijos paskleista versija apie invazijos genezę. Jis taip pat atmetė vienoje knygelėje paskelbtus kaltinimus, kad dėl jo kaltės pasiektą dabartinę būklę Berlyne, nes sprendimus darę politiniai, o ne kariniai vadai.

VELNIŠKOJI SUTARTIS (3)

Vokiečiai skubina ruošti karui

Ir taip vokiečių karinė vadovybė, prisidedant ant-rajai rugpiūčio pusei, pradėjo skubinti pasiruošimus sunaikinti Lenkijai ir apsiginti nuo Vakarų, jei demokratijos, priešingai Hitlerio pranašystėms, vis dėlto įstotų į karą.

Rugpiūčio 15 buvo tyliai atšauktas rugsėjo pirmąją savaitę numatytas partijos suvažiavimas Nuernberge. Mobilizuota 250,000 vyrų, geležinkelio tarnyboje iš anksto įvesta karinė būklė ir pasiruošta perkelti kariuomenės vadovybę į Zosseną.

Tą pačią dieną karo laivyno vadovybė pranešė, kad du karo laivai — Graf Spee ir Deutschland — su 21 povandeniniu laivu esą paruošti žygiui į Atlantą.

Generolo Halderio dienoraštyje po rugpiūčio 17 data rastas būdingas įrašas: "Canaris... 1 skyrius (operacijų skyrius) Hi-Hei Obersalzberg (Himmleris ir Heydrichas). 150 lenkiškų uniformų su priedais... Aukštutinė Silezija".

Ką tai turėjo reikšti? Paašškėjo tik po karo. Pastaba lietuviškai žydi, kurį naciai panaudojo. Lygiai, kaip savų laikų Hitleris norėjo dirbtinai sukurti "pasienių incidentus" savo įvygiavimui į Austriją ir Čekoslovakiją pateisinti, kaip pvz. vokiečių pasiuntinio nužudymą, taip ir dabar buvo planuojama prieš pasaulį inscenizuoti "pasienio incidentą", kuris, kaip buvo galvojama, turėtų pateisinti agresiją prieš Lenkiją.

Šlykšti provokacija

Plano slaptazodis buvo "Himmlerio operacija", o idėja paprasta ir brutali. Operacija įvykdyti saugumo policijos šefas Heydrichas pavedė SS-manui Alfredui Helmutui Naujoks. Nuernbergo byloje Naujoks po priesaiką liudijo:

"Maždaug 1939 rugpiūčio 10 Sipo ir SD šefas Heydrich man žodžiu įsakė inscenizuoti Gleiwitzo radijo stoties užpuolimą, pavaizduojant, lyg jis būtų buvęs atliktas lenkų iš anapus sienos.

Heydrichas pasakė: "Užsienio spaudai ir mūsų propagandai reikalingas konkretus įrodymas, kad lenkai buvo mus užpuolę..."

Mano įsakymas skambėjo: mane radijo stotyje suimti ir tol laikyti, kol lenkiškai kalbės vokiečiai per radiją pasakys lenkiškai kalbą. Tas lenkiškai kalbės vokiečiai man buvo parūpintas. Heydrichas pasakė, kad kalboje būsią pabrėžta, jog atėjęs laikas konfliktui tarp Lenkijos ir Vokietijos... Heydrichas tada man dar pasakė, kad Vokietijos puolimo prieš Lenkiją po to reikią laukti už kelių dienų.

Aš nuvažiavau į Gleiwitzą ir ten laukiau 14 dienų... Tarp rugpiūčio 25 ir 31 aplankiau Heinrichą Muellerį, gestapo šefą, kurį radau netoli Oppelno. Mano akivaizdoje Muelleris su kitu vyru, kurio pavardė Mehlhorn, aiškinosi pasienio incidento planą, kuriame reikia inscenizuoti, kad lenkų kareiviai užpuolė vokiečių dalinius... Vokiečių tam reikalui būsią panaudota apie kuopa.

Muelleris pasakė, kad jis turįs apie 12 ar 13 nuteistų nusikaltėlių, kurie būsią apvilkti lenkiškomis uniformomis, ir kurių lavonai būsią palikti įvykio

vietoje, kad pavaizdautų, jog jie žuvo incidento metu.

Šiam tikslui jiems būsią išvirkšta po mirtį nešančių chemikalų dozė, ir tai atliks Heydricho atsiųstas gydytojas; vėliau reikią pridurti ir šūvių žaizdas. Incidentui pasibaigus, įvykio vieton būsią atgabenti laikraštinkai ir kiti žmonės.

Muelleris pasakė, kad jis turįs Heydricho įsakymą vieną tų nusikaltėlių paskirti mano žinion. Slaptažodis, kuriuo jis šį nusikaltimą vadino, buvo žodis "konservai".

Hitleris išsiunčia laivus

Himmleriui, Heydrichiui ir Muelleriui tebeplanuojant "konservų" panaudojimą, kuris turėjo Vokietijai suteikti pretekstą Lenkijai užpulti, pats Hitleris atliko pirmą lemiamą žingsnį karinėms jėgoms galimame pasauliniame konflikte panaudoti.

Rugpiūčio 19 karo laivynas gavo įsakymą 21 povandeninį laivą išsiųsti į pozicijas britų salų šiaurėje, karą laivą "Graf Spee" ir Brazilijos pakrantės vandenis, o laivą "Deutschland" — į šiaurės Atlantą, netoli pagrindinių britų laivinių kystės linijų.

Įsakymo data tuo įdomi, kad Sovietijos vyriausybė rugpiūčio 19, po savaitę trukusių karštų spaudimų iš vokiečių pusės, pagaliau Hitleriui pasiuntė pageidaujamą atsakymą.

Maskva neskuba

Rugpiūčio 15, aštuntą valandą vakaro, vokiečių pasiuntinys von Schulenburg aplankė Molotovą ir, kaip nurodyta, perskaitė Ribbentropo telegramą. Kaip Schu-

lenburgas dar tą pačią naktį telegrafavo į Berlyną, Molotovas tą pranešimą priėmęs "su dideliu susidomėjimu"; sovietų vyriausybė "gyvai sveikinanti vokiečių intencijas pagerinti santykius su Sovietų Sąjunga".

Bet Molotovas nerodė jokio skubumo. Kelionė į Maskvą, kaip Ribbentropas ją siūlęs, reikalaujanti "atitinkamų pasiruošimų, kad nuomonių apsikietimas duotų ir rezultatus".

Kokius rezultatus? Klasingasis bolševikas nežymiai išryškino porą užuominų. Ar Vokietija esanti pasiruošusi, klausė jis, pasirašyti nepuolimo sutartį su Sovietų Sąjunga? Toliau, ar ji esanti pasiruošusi panaudoti savo įtaką Japonijai, kad pagerėtų rusų-japonų santykiai ir liautųsi pasienių incidentai — tai buvo užuomina apie Mongolijos-Mandžūrijos pasienyje tebesiaučiantį oficialiai nepaskelbtą karą.

Pagaliau, paklausė Molotovas, kaip Vokietija galvoti apie bendrą Pabaltijo valstybių garantiją?

Apie tuos klausimus, baigė jis, "turį būti konkrečiai kalbama, kad pono užsienių reikalų ministerio atvykimo atveju nebūtų likta vien tik prie apsikeitimų nuomonėmis, bet būtų pasiekti ir konkretūs sprendimai".

(Bus daugiau)

P. J. KERSIS

Turėdami reikalų prašom į mane kreiptis namų telefonu OL 7-2521 — Peninsula.

Kokia puiki kombinacija
DŽIAUGSMAS... DRAUGAI... IR UGNIM VIRTAS STROH'S

Kada lauko žaidimas vietoje ir juos galite patogiai sekti! Tada laikas atnešti popcornų, bretelių ir lengvo, skanaus, daugiau gaivinančio Stroh's alaus. Pasidžiaug savo mėgiamu sportu per TV ir radiją — padaryk jį dar malonesnį įskaitant atsigaivinimą ugnim virti Stroh's alumi!

Jums patiks **Stroh's** **...geresnis!** America's only fire-brewed beer The Stroh Brewery Company, Detroit 26, Michigan

SEN. DODD: "MŪSŲ KVAILUMAS NEIŠSISĖMĖ"

Senatorius Thomas J. Dodd (dem. -- Conn.) praeitą savaitę savo kalboje apkaltino Jungt. Tautas, kad jos, "gal ir nesuvokdamos tikrovės, ruošia laipsnišką, žingsnis po žingsnio, komunistų įsigalėjimą Konge."

Senatorius Dodd ypač smerkė pastarąją Jungt. Tautų Komandos akciją, areštuojant ir ištremiant europiečius karininkus iš Katangos. Jis tą žygį pavadino "galvos nukirtimo operacija". Jis įspėjo, kad "Tschombes kritimas gali palikti tuštumą, kurią galės užpildyti vien tik komunistai". Tschombes vyriausybę Katangoje jis apibūdino, kaip "tvirtiausią užtvanką prieš komunistų Konge ir, žinoma, vidurio Afrikoje".

Senatorius Dodd taip pat karčiai kritikavo valstybės departamentą už Jungt. Tautų politikos rėmimą Konge. Jis reikalavo, kad valstybės departamentas "pareikalautų Jungtinės Tautos susilaikyti nuo tolimesnių veiksmų Konge, kol ateis laikas įvertinti situaciją". Tik tokia dramatiška akcija, pareiškė jis, gali "išgelbėti Kongą kongiečiams ir laisvajam pasauliui".

Senatorius Dodd pažymėjo, kad Jungtinės Valstybės "faktiškai parėmė Jagano rinkimus britų Gvianijoje, patvirtindamos 1,250,000 dolerių Pasaulio banko paskolą kritiškame priešrinkiminiam periode. Anksčiau šiais metais mes suteikėme kitą finansinę kontribuciją komunistų galiai plėsti ir tvirtinti, patvirtindami Castro režimui 1,157,600 dolerių paskolą iš Jungt. Tautų specialaus fondo."

"Bet mūsų kvailumas dar neišsisėmė," tesė senatorius. Jau ilgiau kaip metus mes apmokame didžiąją Jungt. Tautų operacijų Konge sąskaitų dalį. Tų operacijų suma iki šios dienos siekia 100 mil. dol., ir mūsų pa-

rama joms siekia apie 50% Bet, mums mokant sąskaitas, Jungt. Tautų politiką Konge lemia Indijos premjeras Nehru, arba, tiksliau kalbant, jo patarėjas Krišna Menon, kuris save vadina indu, bet kalba Maskvos balsu." "Pastarosiomis savaitėmis," pareiškė senatorius, "Jungtinių Tautų pastangomis Konge buvo sukurta taip vadinama koalicinė vyriausybė, kurią taip nusveria komunistai, kad, jei mes nieko nepadarysime pakreipti JT politikos kursą, pasėkos bus matematiškai tikslios. Premjeras Adoula, kiek žinoma, esąs ne komunistas, bet paprastas neutralistas. Bet vicepremjeras Antoine Gizenga -- kadrinis komunistas, o raktinė vidaus reikalų ministerio pozicija suteikta labiausiai pasižymėjusiam Gizengos budeliui Christophe Ghenye, taip pat Praogoje paruoštam komunistui. Ghenye, beje, kaipprokomunistinio Rytų provincijos režimo vidaus reikalų ministeris, ypatiesiogiai atsakingas už baltųjų provincijos gyventojų žudynes, prievartavimus ir terorą."

Senatorius Dodd pareiškė, kad "neįtikėtini dalykai vyksta šiandien Konge po Jungt. Tautų vėliava ir, kaip atrodo, su mūsų valstybės departamento bei vietoje veikiančių amerikiečių val-

dininkų pritarimu ir parama. Jungt. Tautų armija, kurios išlaidas mes apmokame, įsiveržė į Katangą ir atėmė galią iš legalios vyriausybės toje srityje. Iš 20,000 Jungt. Tautų karių Konge jau 14,000 permesta į Katangą, o tuo tarpu mažiau kaip 2,000 palikta Rytų provincijoje, vicepremjero Gizengos ir jo komunistinių kohortų tvirtovėje."

"Rugpiūčio 28 rytiui auštant," nurodė senatorius Dodd, "Jungt. Tautų jėgos apsupo Katangos armijos kareivines ir painformavo 200 belgų karininkų, kurie vadovavo šiai gerai paruoštai ir drausmingai kariuomenei, kad jie turi išvykti iš krašto per 24 valandas. Jiems buvo įsakyta -- aš cituoju -- kapituliuoti Jungt. Tautų komandai prieš dienos pabaigą."

Senatorius pareiškė, kad JT komanda taip pat įsakė išvykti iš krašto daugeliui belgų civilių, kurie įvairiose įstaigose tarnavo kaip technikai arba administratoriai. Jungtinės Tautos, "a-reštavo žmones ir įsakė juos išvartyti iš krašto, nenurodydamos kuo jie kaltinami, nesuteikdamos galimybių teiseinei procedūrai arba apeliacijai. Faktiškai jos įsteigė ten policinę valstybę JAV ir Vakarų pasauliui draugiškos vyriausybės teritorijoje."

AMERIKA RUOŠIA BANDYMAMS
24 ATOMINES BOMBAS

Nevados bandymų poligonas, kuriame tarp 1951 ir 1958 metų buvo išsprogdintos 103 atominės bombos, dabar panašus į bičių avilį: kasdien atvyksta nauji specialistai, skubiai gabenami plėniniai vamzdžiai ir kabelio rutuliai, požemiuose trimis pamainomis vyksta gręžimai, instaliacijos ir kiti pasirėngimai.

Jungtinės Valstybės, kaip AP korespondentai cituoja autoritetinę, bet neskelbiamą šaltinį, turi paruošusios bandymams 24 atominės bombas, kurios bus susprogdintos pažeminiuose urvuose ir tuneliuose.

Pirmasis bandymas, kaip iš pasirėngimų atrodo, įvyksiąs giliam tunelyje po Rainier Mesa -- šiaurinėje poligono dalyje, už 65 mylių nuo amerikinio lošikų kurorto Las Vegas.

Sprogdinimas bus galimas atlikti, praėjus kelioms valandoms po to, kai Mercury stovykloje bus gautas signalas iš Washingtono. Prez. Kennedžio administracija rugsėjo 7 paskelbė, kad pirmasis "šūvis" greičiausiai būsiąs paleistas po dviejų savaitių. Rugsėjo 6 buvo numatytas konvencinių ginklų sprogdinimas, kad išbandžius kanalų instrumentus, bet kitą dieną jis buvo atšauktas, siekiant pasikubinti branduolinius bandymus.

Pasiruošimai galimybėi, kad JAV atnaujins atominius bandymus, vyko jau keletą mėnesių. Kai sovietai paskelbė atnaujinti bandymus, tie pasirėngimai įgavo aukso karštinės tempą.

Tunelių gręžimo komandos dirba 24 valandas, dieną ir naktį, gręždamos naujus tunelius ir valydamos senuosius, kurių dalis buvo užgriauta per 1958 metų bandymus. Kai kurie tuneliai užblokuojami rąstais ir cementiniais blokais. Juose sunaudota mylios kabelio ir sudėta tonos instrumentų. Belieka tik pasirinktą bandymui sprognę nugabinti į vietą ir padaryti "karštą", kam paprastai reikia kelių valandų darbo.

Daugelis mokslininkų neslepia, kad jie norėtų bandymus atlikti atmosferoje, kaip tai dabar daro rusai, nes tai esą lengviau, pigiau ir paprasčiau surinkti duomenis, kurių dalis požeminiuose bandymuose dingsta. Bet didysis argumentas prieš atmosferinius bandymus yra radioktyvūs krituliai, susiję su politinėmis komplikacijomis. Beto autoritetingasis šaltinis nepasakė, ar visos bandyti numatytos 24 bombos bus sprogdinamos požemiuose. Tai reikšia, kad dalis jų gal bus išbandyta atmosferoje.

Po Rainier Mesa, mylios aukščio ir kelių mylių pločio uola, yra dvi tunelių sistemos: viena 5100 pėdų ilgio maždaug 900

pėdų gylįje, skaitant nuo viršaus. Kita -- 15,000 pėdų ilgio, gilumoje nusileidžianti žemyn pagal tereno bangavimą. Iš kiekvieno tunelio išeina po keletą urvų aštriai užlažtais išėjimas. Tai sprogdinimų kameros.

Informuoti sluoksniai sako, kad prieš bombas būsią bandomi nedidelio stiprumo ginklai -- galbūt iki 100 tonų TNT. Tai ribotų karų mūšio laukuose naudoti numatyti ginklai. Bet kuris iš ilgo nebandytų tokių ginklų sąrašo bus pirmiau bandomas, padiktuos militarinė situacija. Kiek žinoma, tame sąraše pirmauja:

* pagerinti maži užtaisai trumpų distancijų Polario povandeninėms raketoms ir ilgų distancijų, bet mažo sprognę krūvio Minuteman raketoms;

* neutrono bombos -- įvairių dydžių, skirtos žudyti žmonėms trumpo periodo radiacijomis, bet paliekančios nesužalotus pastatus;

* lengvesni, bet žalingesni užtaisai vieninteli šio krašto serijomis gaminamai tarpkontinentinei raketai Atlas. Ankstesni užtaisai buvo išbandyti prieš 1958 metais paskelbtą moratoriumą, bet dabar mokslininkai juos perkonstravo sumažindami ir palehgvindami;

* specialūs užtaisai Nike-Zeus antiraketinei raketai. Armija sako, kad tas užtaisai, skirtas be pavojaus susprogdinti erdvėje atskrendančios prieš raketoms, yra jau pagamintas, bet neišbandytas nei erdvėje, nei požemyje.

Ankstesni bandymai Nevados poligone tęsėsi beveik aštuonerius metus, pradedant 1951 sausio 27 ir baigiant 1958 spalio 30, kada buvo atliktas paskutinis ir silpniausias sprogdinimas, siekiant tik apie 300 tonų TNT. Tai greičiausiai buvęs užtaisai mažai raketai arba artilerijos sviediniui.

Reti apylinkių gyventojai vis dar tebekalba apie stipriausią sprogdinimą -- 74.3 kilotonų arba 74,300 tonų TNT stiprumo. Tai buvo atliktą 1957 liepos 5, ir sprogdinimas buvo matomas ir girdimas už šimtų mylių.

Sovietai kalba, kad jie turį ir bandysią 100 megatonų, arba 100 milijonų tonų TNT bombas; tokia bomba, jei būtų išsprogdinta 50 mylių aukštyje, būtų matoma beveik visame žemės rutulyje, ir po jos sprogdimo būtų iššaukti nekasdieniai atmosferiniai reiškiniai -- audros, šiaurės pašvaistės ir t.t.

Kas Dirvos neskaito
— daug nustoja!

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
HEnderson 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.
Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis
• Redakcinė kolegija sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Nauja Lietuvių Bendruomenės vadovybę pasitinkant

Darbo dienos savaitgalyje, New Yorke, posėdžiavo JAV Lietuvių Bendruomenės taryba. Tai lyg trečiasis JAV lietuvių seimelis, rinktas pagal visus demokratinius tokių organizacijų reikalavimus ir todėl turįs teisę ir net pareigą lietuvių bendriniais reikalais rūpintis ir jų vardu kalbėti.

Iš posėdžiavusių tarybos narių pasakojo, kad trečioji JAV Lietuvių Bendruomenės taryba darbą pradėjo rūpestingai ir net energingai svarstyti ir spresti. Eilę klausimų, jau net pradėjusių į lankas išeiti (Lietuvių Fondo organizavimas), pajėgė apvaldyti ir į reikiamas vėžes įstatyti. Tai labai teigiamas darbo pradžios vertinimas, duodąs vilčių, kad ateityje bus ir gerų darbo vaisių.

Dar prieš tarybos suvažiavimą buvo pareiškimų, kad į Lietuvių Bendruomenės vadovybę — tarybos prezidiumą ir valdybą reikia įtraukti naujus veikėjus. Ir tokie pareiškimai, savaime aišku, Bendruomenei gero norinčių buvo palankiai sutikti. Bet, po trečiosios tarybos pirmojo posėdžiavimo, apie tą pasikeitimą galima rimtai ir juokaujant kalbėti. Pasikeitimas įvykęs, išrinktas naujas tarybos prezidiumas, naujas valdybos pirmininkas, naujas garbės teismas ir kontrolės komisija. Giliau į tuos išrinkimus pažūrėjus, galima drąsiai tvirtinti, kad įvyko tik eitių ir eisimų pareigų perstatinėjimai. Buvę valdybos nariai suėjo į tarybos prezidiumą, buvę tarybos pirmininkas į garbės teismą, o Chicagos apygardos pirmininkas į valdybos pirmininkus.

Darydami šią pastabą, mes nenorime niekam nieko primesti, bet tik pažymėti faktą, kad naujų veikėjų nepasisekė "iškasti", nes tokių kaip ir nėra, o Bendruomenės veikla, kaip lygiai ir kitose organizacijose, sukasi apie tuos pačius asmenis. Gerai dar, kad sukasi apie veiklius, nesigailinčius nei laiko nei pastangų savo veiklos duoklei atiduoti. Blogiau toms organizacijoms, kurios į valdomuosius organus išsirenka tokius, kurie pasižymi neveikla ir kitu veiklos paraližavimu.

Nepasitvirtino ir mūsų vieno skaitytojo laiške kelias pageidavimas, kad, renkant Bendruomenės tarybą ir valdybą, nors Bendruomenės tarybos nariai ir nepartiniais pagrindais renkami, būtų žiūrima, nes Bendruomenei bus sveikiau, jei tie pareigūnai ne iš vienos politinės grupės bus parinkti.

Mūsų turimomis žiniomis Bendruomenės tarybos narių dauguma tikrai to siekė, tik kandidatuojantieji į valdybos pirmininkus tokį išrinkimą sumaišė, nes iš buvusių trijų kandidatų du atsakė, o trečiasis su viskuo sutiko ir savo tikslo pasiekė. Vienok, balsuojant, nemaža Tarybos narių parodė, kad tokiam įvykiui jie nepritarė.

Kaip ten bebūtų, Bendruomenės vadovybės — tarybos prezidiumo ir valdybos pirmininko rinkimai įvykdyti, turime naują valdžią, taigi reikia laukti ir naujų darbų. Tiesa, valdybos sudėtis dar nežinoma, bet aišku, kad ji bus sudaryta iš judriųjų Chicagos bendruomenininkų.

Didžiausiu šios tarybos sesijos laimėjimu, be abejo, jimo, reikia laikyti Lietuvių Fondo steigimo skirtingų ginčų išlyginimą ir viso rekalo įstatymą į įstatų paruošimo baigiamąją fazę. Žinoma, tuo mes nenorim pasakyti, kad milijono fondą bus lengva suorganizuoti. Bus tik lengviau dirbti ir tuo reikalu duodantis dolerį ar tūkstantį žinos, kad jis bus apsaugotas nuo bereikalingų ginčų.

Dirva gali pasidžiaugti, kad mums buvo lengva bendradarbiauti su buvusiu Bendruomenės vadovybe. Manom, kad nebus sunku ir su naująja, nes joje daug tų pačių veidų, o ir mes dirbam ne kam kitam, kaip visai lietuvių bendruomenei ir Lietuvos laisvės prikėlimui.

B. G.

DR. JONAS PAPLĖNAS GYVENIME IR SPAUDOJE

Keletas jo bruožų, pažintų bendradarbiaujant su juo dvidešimt penkeris metus

ALEKSAS LAIKŪNAS

Dažnai būna gyvenime taip, kad žmogus, sykį dingęs iš akių, pamažu dingsta ir iš širdies. Po iškilmingų laidotuvių, po gražiausių atsisveikinimo kalbų, po jaudinančių įsipareigojimų amžinai išlaikyti gyvą vėliovės prisiminimą, likusių gyvenimas palaipsniui grįžta savo normalion tėkmėn. Ir juo daugiau nurudavusiais stagarais apstraukia vienišas kapas, tuo mažiau beprisimenami iškilmingieji įsipareigojimai.

Dr. Jonas Paplėnas, miręs Chicagoje lygiai prieš metus, sudaro labai retą išimtį. Nors praslinko jau ištisi metai be jo, tačiau nenykstančius jo dvasios pėdsakus, tarsi jie būtų įminti vos vakar užvakar, šiandien tebejaudiname visur, kur tik vėliovės būta ar pasirodė, dirbta ar organizuota, rašyta ar kalbėta. Kiekvienu atveju, kur tik jis pasireiškėdavo, jo asmuo, kuklus iš prigimties, nepasikeitęs iki amžiaus pabaigos, spinduliudavo visuomet jaučiama dvasios jėga: idealistiniu principingumu, krikščionišku pareigingumu, besaikiu darbštumu ir apskritai išmokslinka, plačių polėkių asmenybe.

LIETUVIŠKASIS REIKALAS AUKŠČIAUSIOJE VIETOJE

Toji paplėniškoji ypatybė aiškiausiai pasireiškėdavo stebint, kaip jis savo gyvenime laipsniudavo ir derindavo bendruosius visuomeninius, srovinius ir asmeninius reikalus. Bendrąjį reikalą jis visuomet pabrėždavo esant pirmoje vietoje, aukščiau visa kita, ir šiuo atžvilgiu būdavo griežtas, kietas ir nenuolaidus. Tatai darydavo, jautėme, ne asmeninės garbės ar naudos siekdamas, bet iš įsitikinimo, širdies vedinas.

Srovinių veikimą, būdamas ilgametis ir aktyvus tautininkas, visuomet grindė užtarnauta kitų srovių tolerancija ir laikė į esant būtinu dalyku sąmoningam lietuviui, tačiau tąjį sroviškumą su prato turint pirmoje eilėje tarnauti bendrajam, didžiajam lietuviškam reikalui — savo krašto laisvei ir savos tautos gerovei. Šį principą jam beveik visuomet pavykdavo įgyvendinti antrosinėse atstovybėse, kur nesusikčiūojamomis progomis jam tekdavo veikti tautininkų vardu ir kaip tokiam susilaukti šilto respekto iš nefanatikų kitasrovių bendradarbių.

Trečioji, paskutinė vieta atiteko asmens ir šeimos reikalams, kuriems dr. Paplėnas tegalėjo skirti tik tai, kas atlikdavo nuo abiejų pusių. Tačiau nepaprastas jo darbštumas ir plieninė valia ir čia leido jam pasiekti tai, ko daugelis ir dveja tiek išgyvenęs nepasiektų. Užut buvęs ir pasilikęs mokytoju, kaip tūkstančiai į jį panašių, jis visomis išgalėmis siekė aukštojo mokslo. Betar naudamas baigė Vytauto Didžiojo universitetą Kaune, įsigydamas ekonomisto diplomą. Dar sunkesnėmis sąlygomis Vokietijoje pasiekė Goettingeno universiteto ekonomijos mokslų doktoratą. Pagaliau į šį kraštą atvykęs dar keleris metus savo išsimokslinimą gilino Chicagos universitete.

Pažinęs fizinio darbo sąlygų kietumą pirmaisiais metais šia-

me krašte, jis kiekviena proga stengdavosi pabrėžti, jog norint šiame krašte pakenčiamiau įsikurti, tėra tik vienintelis kelias

bą didžiajam Lietuvos reikalui, negaliu neprisiminti vieno momento iš netolimos praeities. Artėjant pirmajai rusų okupacijai, dr. Paplėnas buvo Jaunosios Lietuvos Sąjungos generalinis sekretorius ir Jaunosios

Velionis Dr. Jonas Paplėnas

--tai įsigijimas bet kokios aukštesnės specialybės, įgalinančios mėti fizinį darbą kaip egzistencijos pagrindą. Raumenų jėga, sakydavo, mes nieko nelaimėsime, nes ji čia yra pigi ir kiekvienas juodis jos turi dvigubai daugiau už mus.

VYRIŠKAS ŠALTUMAS OKUPACIJOS METU

Palietęs dr. Paplėno atsidėjęmą visa širdimi įsitraukti į dar-

Kartos savitrašio redaktorius. Rusų bolševikinė okupacija pasižymė tuo, kad pereinamajame laikotarpyje panaudojami anksčiau vadovavę asmenys, kad jie padėtų okupantams palaužti plačių gyventojų sluoksnių atsparumą. Todėl dar tebegirgždant raudonųjų tankams Kauno gatvėmis, naujai paskirtas spaudos ir draugijų įstaigos viršininkas Petras Kėžinaitis tuojau pat susikvietė ligi tolėjusių lietuvių laikraščių redaktorius ir pa-

Poniui
BRONEI PAPLENIENEI
Chicagoje, Ill.

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Valdyba su giliu skausmu ir užuojauta žūms ir Jūsų dukroms, Auksei ir Rūtai, prisimena metines nuo a.a. Jono išsiskyrimo iš mūsų tarpo.

Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga su kiekviena diena vis stipriau jaučia spragą ir nuostolius, kuriuos Sąjunga tenka pernešti, Jono netekus. Bet Tautinė Sąjunga, kaip ir Jūs, pagrįstai didžiujasi jo atliktais darbais tautiškos veiklos bare. Jis buvo ir paliks mums kelrodžių tolimesnei veiklai.

Jūsų pastangomis pastatytas ant a.a. Jono Paplėno kapo paminklas yra graži šeimos meilės išraiška. A. L. Tautinė Sąjunga, vertindama jo darbus Sąjungai, tikisi kad ateinančių metų proga bus baigusi Jono pradėtąjį, bet žiaurios mirties sutrukdytąjį darbą, Prezidento Antano Smetonos monografijos išleidimą. Tebūna tai A. L. Tautinės Sąjungos Jono pagerbimu.

Jūsų,

VYTAUTAS ABRAITIS,
ALT Sąjungos Pirmininkas

TEN JUODA DUONA, BET SKANI

Jūsų korespondentas, Alb. Valentinas, rugsėjo mėn. 1 d. Dirvoje, savo reportaže apie sugrįžusius atostogininkus iš Cape Code, Mass. Osterville Manor, tarp kitų paminėjo ir mano pavardę. Jo reportažas gali kam nors sudaryti nepalankų įspūdį apie Osterville Manor vilą ir jos savininką Juozą Kapočių. Ypatingai nepalankiai skamba Jūsų korespondento į mano lūpas išsprautas posakis "Ten juoda duona ir tos neduoda", kuris Osterville Manor vilos atžvilgiu mano niekad nebuvo pasakytas.

Teko, grįžus, persimesti keilais žodžiais su Alb. Valentinu, bet mano jam pasakoti įspūdių buvo kuogeriausi. Alb. Valentinas mėgsta humorą, norėčiau, kad ir šį jo reportažą skaitytojai suprastų, tik kaip gražų humorą.

Iš savo atostogų Cape Cod, Mass., Osterville Manor vilos, kitaip sakant Juozo Kapočiaus dvaro, grįžau su geriausiais įspūdžiais. Graži gamta, geras maistas, jauki aplinkuma. Viskas maloniai nuteikia kiekvieną vasarotoją. Esu labai dėkingas J. Kapočiui, kad jo rūpesčiu yra sudarytos sąlygos taip gražiai ir maloniai savo tautiečių tarpe ir lietuviškoji aplinkumoj patostogauti.

Manau, kad jeigu Alb. Valentinui tektų pabūvoti J. Kapočiaus dvare, reportažas išeitų labai patrauklus.

JUOZAS ANDRAŠŪNAS,
Chicago, Ill.

reikalavo, kad jie iki kitokio patvarkymo testų redaguotų laikraščių leidimą, žinoma, pasmerkdamiesi senąjį "priespaudą" ir išaukštindami naująją "santvarką".

Dr. J. Paplėnas pasirodė kietesniu, negu okupantai galvojo, ir Jaunoji Karta buvo vienintelis lietuvių laikraštis, kuris savo puslapių nesuteršė okupanto garbinimu. Ji daugiau nebeapsirodė, nors Kėžinaitis ne tik reikalavo, bet ir visokią pagalbą laikinai tolimesniam leidimui siūlė. Dar daugiau. Po keletos dienų buvo gautas oficialus Kėžinaičio raštas, kurio Jaunosios Lietuvos Sąjunga, "kadangi jos tolimesnis veikimas nebesuderinamas su naująja santvarka", uždaro ir visas jos archyvas su narių sąrašais perduodamas komjaunimo organizacijai. Tuo tarpu per keletą naktų visos Jaunosios Lietuvos narių kortotekos ir susirašinėjimas spėjo Pažangos rūmų centrinio šildymo krosnyje virsti dūmais ir pelenais. Mokėjęs vadovauti ramiaisiais laikais, dr. Paplėnas vyrišku šaltumu orientavosi ir tais atvejais, kada taria miegi didvyriai blaškėsi, tartum išmintingąsias galvas praradę.

IDEALUS, BET GYVENIMISŠKAS VISUOMENININKAS

Ne man čia išskaičiuoti visas tas organizacijas, kuriose jis

(Nukelta į 4 psl.)

KAIRĖJE: JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos sesijos, įvykusios rugsėjo 2 ir 3 d. New Yorke, dalyviai: Pirmoji eilė iš kairės: T. Blinstrubas, kun. A. Šantaras, dr. P. Vileišis, J. Šlepetys, dr. J. Sungaila, St. Barzdukas, O. Ivaškienė, dr. A. Nasvytis, P. Balčiūnas, Vl. Brazilius ir J. Jasaitis, naujai išrinktas centro valdybos pirmininkas. Antroje eilėje: dr. B. Nemickas, dr. B. Matulionis, A. Giedraitis, J. Švedas, inž. W. Dilys, D. Penikas, kun. P. Garšva, A. Mikulskis, S. Dzikas, dr. V. Vardys, dr. A. Razma, A. Kėželis. Trečioji eilė: B. Vaškevičius, inž. V. Izbičkas, dr. P. Kisielius, inž. V. Kamantas, Bagdonas, V. Jakubėnas, kun. L. Jankus, Pr. Naujokaitis, D. Bielskus.

Vyt. Maželio nuotrauka

LIETUVIŲ FUNDACIJA AMERIKOJE IR LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

Iki šiol buvusi L. Bendruomenės Valdyba ir B. Taryba tokios apimties finansinei institucijai, kaip aš siūlau, yra prieštaringa. Bendruomenė nori įsteigti taip vadinamą LB Geležinį Fondą. Geležinis Fondas gautų pinigų iš narių, daugiausiai garbės narių forma. Kas paaukotų fon-

Dr. J. Paplėnas

(Atkelta iš 3 psl.)

reikėsi eidamas atsakingas pareigas per trisdešimt penkeris metus. Šiame veikime, kaip žinome, tikrai norų nepakanka, ir tai dr. J. Paplėnas gyvu pavyzdžiu daugiau negu kas kitas patvirtino. Vien tik noras visuomeniniame veikime pasirodyti jam buvo svetimas ir nepakenčiamas. Prieš sutikdamas bet kuriam įsipareigojimui, jis ilgai svarstydavo, ar nebus tam darbu už jį tinkamesnių asmenų, o tokius suradęs panaudodavo visą savo įtaką, kad visuomeninio darbo veikėjų grandinė išėtų sudaryta iš pačių tam darbui tinkamiausių žmonių. Bet jau sykį sutikęs įsipareigoti, be atodairos reikalaudavo iš kitų, kaip mokėdavo prisiversti jį pati, dirbti iš peties ir iš širdies, nors fiziniu pajėgumu jis ir negalėjo didžiulotis. Jam nesvarbu kaip, bet turėdavo atsirasti, ir iš tikrųjų atsirasdavo, ir laiko, ir pastangų, ir priemonių.

Susirinkimuose, posėdžiuose ir suvažiavimuose dr. J. Paplėnas dalyvaudavo ne kaip abejingas svečias, kuris nesijaudina, ar čia viena oro pilimi bus pastatyta daugiau, ar mažiau. Kur jis dalyvaudavo, tenai svajotojų statomos oro pilys griūdavo, o priimti nutarimai išdavo realūs, nuosaikūs ir žmoniškai įvykdomi.

Jeigu kas šios paplėniškos visuomeninio darbo savybės nepastebėjo ar jos neįvertino jam dar gyvam esant, tas tikriausiai jos pasigedo po jo mirties, kada nebe kartą karštėjančių diskusijų metu prisireikdavo negražiakalbės, bet aiškos, trumpos ir tikinančios argumentacijos. Šių savybių dr. J. Paplėno pakaitalą visuomeniniame gyvenime, manau, negreit sulauksime, gi jo netekimą jausime tol, kol jį pažinusiems vienu ar kitu būdu šiame veikime bus lemta reikštis.

MINTIŲ VALDŲS, AKTUALUS ŽURNALISTAS

Dar viena sritis, kur dr. J. Paplėno mirtis paliko ir paliks dar ilgai neužgyjančią žaizdą, yra mūsų šalis. Ją jis nepaprastai vertino, kartu visomis išgalėmis stengėsi veikti, kad ji savo lygio aukštumai skaitytų keltų. Kaip redaktorius jis buvo tiesus, aiškus patriotinės linijos vykdytojas, kaip bendradarbis -- produktingas, aktualus, įtakingas, nekreipiąs dėmesio į nereikšmingas smulkmenas, tačiau kovingas ir nerūpintis, kada vienu ar kitu atveju būdavo tendencinai paliečiamas Lietuvos ar apskritai lietuviškasis reikalas.

Jis niekada nerašydavo apgriaušomis. Prieš imdamasis bet kurios temos, -- o savo ji lietuviška politika, visuomeninis veikimas ir kultūrinis gyvenimas jam būdavo mėgiamiausias temų šaltinis, -- pirmiausiai išstudijuodavo pasiruošdavo ir tik tada sėsdavo rašyti. Užtat jo straipsniai pasižymėdavo ne tiek ilgumu, kiek enciklopediniu tikslumu, kondensuotu stiliumi, planingu minties vedimu ir aiškiai formuliuota išvada. Tokiais straipsniais jis geriau negu kitomis priemonėmis pagerbdavo savo skaitytojus. Man atrodo, kad šituo atžvilgiu jis galėjo geru pavyzdžiu būti ne vienam mūsų spaudos darbuotojui, kurių straipsniai laikraščiuose užimtų daug mažiau vietos, jeigu daugiau kas mokėtų paplėniškai savo mintis vadžioti.

Dr. Jonas Paplėnas mirė, mus palikęs skausme ir giliam liūdesy. Tačiau Friedricho Didžiojo žodžiais tarant, laimingi tie, kurie miršta su paguodžiančiu įsitikinimu, kad jie yra nusipelnę pasiliekančiųjų ašarų, o tokių ašarų jis tikrai buvo nusipelnęs.

S. LAZDINIS

dvi 100 dol. -- būtų nuolatinis Bendruomenės nariu ir nereikėtų jam daugiau, kol jis gyvas, mokėti solidarumo mokesčio. Taip sutelktiems pinigams tvarkyti, būtų steigiamas trustas, kurio pareiga būtų pinigų investuoti, o visą pelną atiduoti Bendruomenės centro valdybai. C. Valdyba galėtų su tais pinigais daryti kas jai patinka, žinoma Bendruomenės įstatų ribose.

Dr. A. Nasvytis savo straipsniuose apie geležinį fondą tvirtino, kad toks trustas gautų "charity" status. Bet, susipažinus su tuo, kas tuo klausimu mano sakytą, tokio statuso jis niekuomet negaus vien ir todėl, kad savo pajamas turėtų atiduoti Bendruomenei, kuri to statuso neturi.

LB Geležinio Fondo konstrukcija yra labai paprasta. LB tokį fondą gali įsteigti kada jai patinka, tai jos vidaus organizacinis reikalas. Tik toks LB kišeninis fondas bus tuščias ir jokios tautinės ar politinės mūsų išeivijos misijos neatliks. Kodėl?

Pirmiausia todėl, kad bendruomenė apima tik vyresniąją pabėgėlių grupę. Senesniosios emigrantų kartos Bendruomenėje, be išimčių, nėra. Ir nors Detroito suvažiavime buvo ir speciali rezoliucija tuo klausimu priimta, kad reikia daryti ryšius su senosios išeivijos žmonėmis, ta linkme nieko nebuvo padaryta. Taip pat Bendruomenė nesurado būdų prieiti ir priėmimų pačių jaunimo. Taigi, jei Bendruomenės narių ratelis yra siauras, Geležinio Fondo aukotojų ratelis nebus platesnis.

Dr. inž. A. Nasvytis ir Dr. A. Razma, svarstydami milijoninio fondo reikalus, Dirvoje pasikeitė kietokais laiškais. Bet įvykusiame L. B. Tarybos suvažiavime New Yorke nuomones gražiai išlygino. Mūsų bendradarbis V. Maželis, daręs šias nuotraukas tuos įvykius vykusiai atvaizdavo. Viršutinėje nuotraukoje Dr. A. Razma dėsto savo pažiūras, o apatinėje abu draugiškai sveikinas.

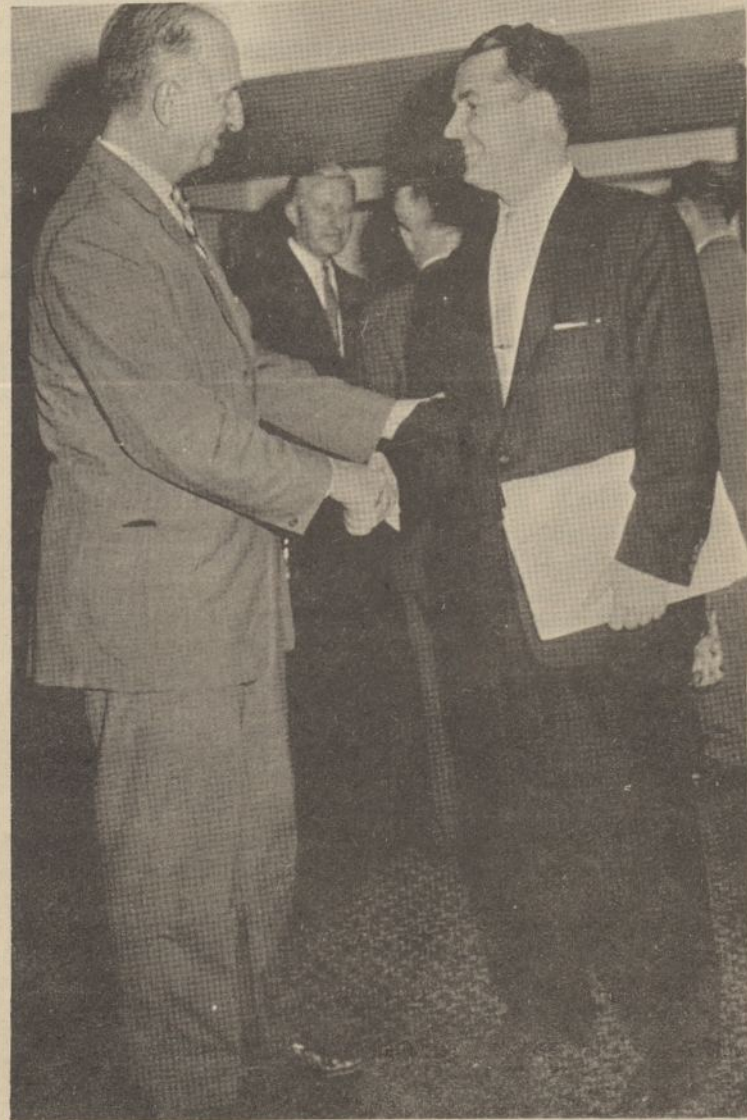
Antra, kad Bendruomenės veikimo apimtis yra tik trečdalis lietuvių veikimo apimties. Tas, kuris daugiau siejosi mūsų tautos politine kova, kitiems tikslams duos pinigą nenoriai. Kad ir daug turėtų Gelež. Fondas pinigų, jo veikimo ribos siauros, nes tik Bendruomenės įstatų ribose.

Trečia, Gelež. Fondas, neturėdamas juridinio asmens, negalės, kaip kartais klaidingai buvo rašoma, priimti testamentinių palikimų ir šiaip nekilmos turto. Tokiu būdu netgi jam užrašytas turtas, gali praeiti pro šalį, nepatekdamas į jo išdą.

Libiausiai Bendruomenė bijo, kad tokio masto, kaip Liet. Fundacija Amerikoje, fondas nustelbs Bendruomenės vaidmenį. "Finansiškai pasisekęs Geležinis Fondas stiprintų Bendruomenės veiklą ir keltų autoritetą. Pasisekęs fondas, kaip atskira organizacija, silpnintų Bendruomenę, kaip pagrindinę bendrinę organizaciją, nes didelė dalis sprendimų lietuviškos veiklos planavime priklausytų nuo pinigų skirstančios organizacijos, bet ne nuo bendruomenės". (A. Nasvytis, Dirva, 98 nr.)

Yra dvi bendruomenės sąvokos. Viena, kurią rašome didžiąja "B", tai JAV L. Bendruomenė, inkorporuota organizacija, kurios likimu, visai teisingai čia rūpinasi Dr. A. Nasvytis. Kita bendruomenės sąvoka, rašoma mažąja "b", tai plačioji lietuvių visuomenė, kuri 80 proc. į didžiąją B nepriklauso. Taip pat masės lietuvių išblaškytų visame pasaulyje, Pietų Amerikoje, Australijoje, Vokietijoje, Sibire. Lietuvių Fundacija Amerikoje atsimena ir juos.

Negalima sutikti su Dr. A. Nasvyčio teigimu, kad pasisekęs fondas silpnintų Bendruomenės (didž. B) autoritetą. Priešingai, toks fondas iškeltų Bendruomenę, ją sustiprintų ir padarytų ją vienu iš svarbiausių veiksmų lietuvių išeivijos gyvenime. Ir tu dviejų atskalių, kurie nesutiko su G. Fondo idėja, o balsavo už atskirą fondą, nebuvo tikslu Bendruomenę koku nors būdu pažeminti, bet tik sustiprinti. Statuto projektas, kurį siūliau LB Tarybai priimti, 13 straipsnyje sako: Lietuvių Fondo Valdybos narius skiria JAV Lietuvių Bendruomenės Taryba, 16 str., išė-

jus iš Lietuvių Fondo Valdybos vienam ar keliems nariams, jų vieton LB Taryba skiria kitus iki išėjusių kadencijos galo. 22 str.: Kontrolės komisijos skyrimas ir papildymas vykdomas ta pačia tvarka, kaip ir L. F. Valdybos. 33 str.: Lietuvių Fondo pelno paskirstymo planą tvirtina Lietuvių Bendruomenės Taryba.

Ar tie straipsniai sako, kad būta noro Bendruomenę susilpninti? Kaip galima daugiau išgalvoti Bendruomenei Fondo valdyme teisių, jei neduodant jai teisę skirti jo valdomuosius, kontrolės organus ir tvirtinti jo pinigų paskirstymo planą. Praktiškai, tai visiškai Fondo atidavimas Bendruomenės žinion. Juk ir Bendruomenės Centro Valdyba sudaroma tokiu pat būdu, kaip buvo siūlyta sudaryti Lietuvių Fondo Valdybą. O vienok, nežiūrint tokios bendruomenės, jos statuto redakcijos, L. B. Taryba, Centro Valdybai pasiūlius, Fondo Statuto projektą atmetė, pasisakė už "siauresnę prasmę" fondą, t. y. už LB. Geležinį Fondą.

Būtų tuščias čia laiko gaišinimas, svarstant Lietuvių Fundacijos Amerikoje santykį su Bendruomene, kol ji nėra pasisakiusi iš esmės už ją ar prieš.

Baigdamas, siūlau naujai išrinktajai Bendruomenės Tarybai ir Centro Valdybai, persvarstyti savo užimtą poziciją ir parenti Lietuvių Fundacijos Amerikoje idėją. Taip pat kviečiu Dr. Razmą ir jo sukurta veikėjų būrį, taip pat ir visus, kam mūsų tautos ateitis rūpi, tai minčiai pritarti.

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE APLANKYKITE

MIDWEST MAISTO ir LIKERIŲ KRAUTUVĖ

2515 West 69 St. Marquette Parke
SAV. J. JANUŠAITIS ir J. MAZEIKA

Čia gėrimus pirkite tikrai pigiai!
TIK KELETAS PAVYZDŲ:

1 ASBACH URALT	 5ths	\$4.95
2 BISQUIT 3 star Cognac	.. 5ths	\$4.98
3 MARTELL 3 star Cognac	5ths	\$5.39
4 METAXA graikų brendy	5ths nuo	\$5.75
5 WHITE HORSE SCOTCH whisky	 5ths	\$4.98
6 SKAIDRIOJI 80°	 5ths	\$2.95
7 CHERRY, BLACKBERRY, PEACH, APRICOT importuoti		
prancūzų likerai	 5ths	\$2.98
8 BORDEAUX pranc. vynas	5ths	\$0.98

Ir virš 100 rūšių užsieninių bei vietinių gėrimų žemiausiomis kanomis! Nepaprastai didelis pasirinkimas!

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

MOKAME

4 1/4%

metinį dividendą už
visas taupymo sąs-
kaitas.

MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanauskas, Pres.

VISAIS APDRAUDOS REIKALAIS,

kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraiptis į atstovę
**PAULINA
MOZURAITIS-BENNETT**
HI 2-4450
642 Meadow Lane Dr.
Cleveland 24

VANDENTEKIS IR ŠILDYMAS ĮVEDIMAS IR PATAISYMAS

Vandeniu ir pečiais šildymas, vonios kambarių įrengimas. Pristatymas į jūsų namus ar pilnas įrengimas.

Nelaimai atsitikus skubus pataisymas. Nemokamas numatomų darbų įkainavimas.

Mes esame pertvarę šildymą Dirvoje, atlikę nemažai patarnavimų lietuviams ir mūsų darbu visi patenkinti.

W. F. HANN & SONS CO.

15533 EUCLID AVE.

MU 1-4200

JUOZO BAGDONO MENO PARODA PHILADELPHIJOJE

Neseniai pasibaigė dailininko Juozo Bagdono meno paroda, suruošta JAV Lietuvių Bendruomenės Philadelphijos apylinkės. Paroda atidaryta rugpjūčio 25 d., lietuvių banko — Liberty Federal Savings and Loan Association patalpose, 202 Broad.

I atidarymą susirinko gražus būrys meno mėgėjų. Parodą atidarė Lietuvių Bendruomenės Philadelphijos apylinkės pirmininkas Jonas A. Stiklorius, trumpai supažindindamas atsilankiusius su dail. Juozu Bagdonu bei jo darbais. Po to tarė žodį ir pats dailininkas, padėkodamas apylinkės valdybai už malonų pakvietimą suruošti čia parodą ir

Parodos metu prie J. Bagdono paveikslų diskutuoja: J. Stiklorius, dr. V. Maciūnas ir inž. A. Ardys. V. Gruzdžio nuotrauka

lietuvių banko prezidentui C. S. Cheledeniui už suteiktas patalpas. Parodoje buvo išstatyta apie 30 darbų.

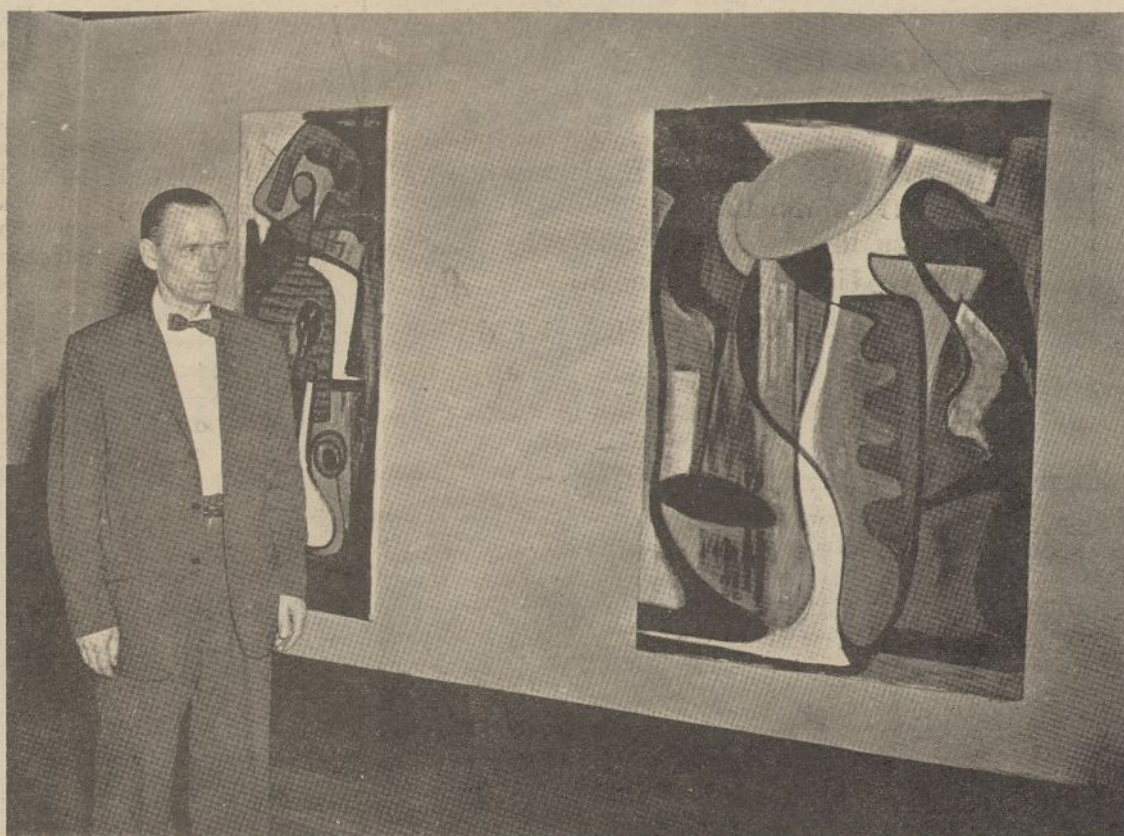
Dail. J. Bagdonas, J. Vienožinskio studijos auklėtinis, pirmąją savo dailės parodą suruošė 1932 metais Lietuvių - Prancūzų D-joje. Po to jis turėjo keletą individualių parodų ir dalyvavo visose Lietuvos Dailininkų Sąjungos rengtose parodose tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje.

Pirmieji J. Bagdono tapybiniai bandymai buvo daugiausia surrealistinio pobūdžio. 1938 metų sukak-

Juozas Bagdonas

Kompozicija

Dail. Juozas Bagdonas prie savo kūrinių parodos metu.

V. Gruzdžio nuotrauka

tuvinėje parodoje už paveikslą "Iš jūros grįžus" (žvejo susitikimas su šeima) gavo žanrinės tapybos premiją. Antrajame savo kūrybos tarpsnyje J. Bag-

donas daugiausia reiškėsi impresionistinėje dvasioje. Trečioje fazėje, gyvendamas Pietų Amerikoje (Kolumbijoje) ir dabar Jungtinėse Amerikos Valstybėse (Washingtonė) nukrypo į abstrakciją.

Ir Philadelphijoje išstatyti darbai daugiausia buvo abstraktai, nors paveikluose dar matyti ir žmonių figūrų, kurios tačiau labai maža ką bendra beturi su realybe. Tapyboje naudojamą gana savotiškos priemonės: kai kuriuose darbuose J. Bagdonas vartoja vadinamą "collage" techniką, kituose — reljefinę, kuri išgaunama maišant dažus su smėliu, cementu.

Spalvinių atžvilgiu J. Bagdonas yra įvairus. Vienuose darbuose vyrauja stiprios, intensyvios spalvos, kituose — kiek prigesytos. Šioje parodoje vyravo intensyvi šviesių spalvų ir tonų darna.

Daugumai parodos lankytojų J. Bagdono kūryba paliko gilų įspūdį, nors patalpos ir nebuvo kaip reikiant pritaikytos, ypač didelio

formato drobėms, kurios šioje parodoje vyravo.

Daliai lankytojų ši J. Bagdono paroda buvo sunkiai suvokiama, nes daugumoje jo darbų nesimatė mums įprasto gamtos ar aplinkumos pavaizdavimo. Tačiau savo originalumu ir kūrybiniu gaivališkumu J. Bagdono paroda philadelphiečius maloniai nuteikė.

J. P.

MENO PARODA WATERBURYJE

Ir mažesnės lietuvių kolonijos, susilaukia mūsų dailininkų ir turi progos pamatyti savųjų kūrėjų darbus. Neseniai V. Ignas turėjo savas dvi meno parodas Baltimorėje ir Clevelande. Ir kitų miestų menininkai turėjo visą eilę grupinių ar pavienių parodų. Paminėtini didesnieji centrai, kuriuose jau šiemet buvo lietuvių parodos. Tai Chicago, Rochesteris, Detroitas, Bostonas, Toronto, Montrealis, New Yorkas ir kt.

Apskaičiuojama, kad šias parodas bus aplankę daugiau kaip 10,000 meno mėgėjų. Jie nupirko arti 100 įvairių meno darbų. Vien V. Ignas ir V. Vizgirda savose parodose perleido paveikslų mėlėtojams po 15 kūrinių. O Detroito A. Rūkštelė galėjo pasidžiaugti perleides į meno mėgėjų rankas arti 18 paveikslų. Tačiau, palyginti, kokius laimėjimus užsienyje dabar skina mūsų išgarsėjęs dailininkas Vytautas Kasiulis, daugelis jam galėtų tikrai pavydėti. Nagi neseniai Stokholme, iš išstatytų jo 68 paveikslų, dailininkui neliko nieko! Pirkėjais buvo galerijos, muziejai, meno mecenatai.

Lietuvių dailininkų naujas meno sezonas jau atidaromas ir keli jų jau išvyksta į pavienius miestus su savomis parodomis. Dail. A. Rūkštelė į Philadelphiją ir kitus miestus, A. Tamošaitienė į Chicago, o dail. J. Pautienius jau šią savaitę turės savo pirmutinę darbų parodą Waterburyje, Conn.

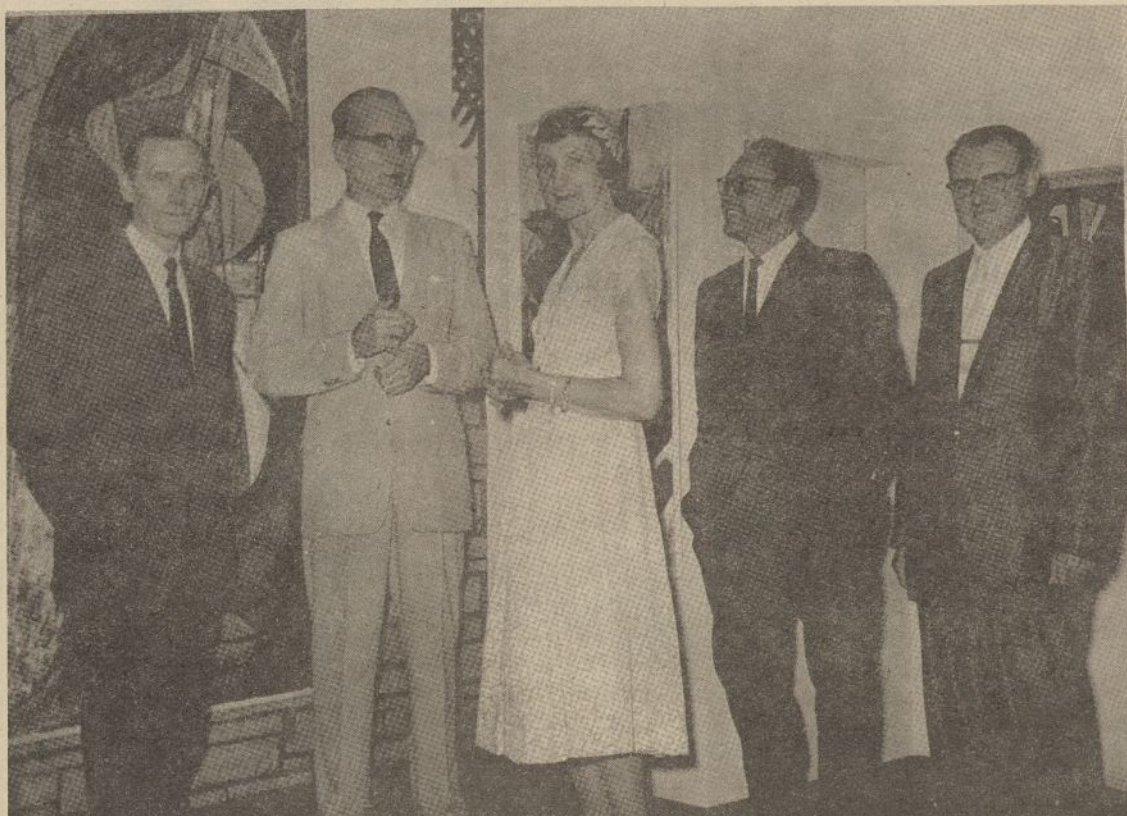
Jis išstatys 40 savo darbų, tarpe ir naujausius, sukurčius šią vasarą Kanadoje. (Dail. J. Pautienius tapytas paveikslas šiemet duodamas Dirvos rėmėjams. Jis sukurtas šią vasarą, padovanotas Dr. Vl. Ramanausko).

Ši paroda Waterbury atidaroma šį šeštadienį, rugsėjo 16 d., 4 val., o sekmadienį paroda bus atidaryta nuo 9 val. iki 8 val. vak. Paminėtina, kad dail. J. Pautienius amerikiečių meno parodose yra laimėjęs eilę premijų.

A. G-ris

**Kas Dirvos neskaito
— daug nustoja!**

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

Dail. Juozo Bagdono parodos Philadelphijoje atidarymo metu grupė svečių. Iš kairės: dail. J. Bagdonas, J. Stiklorius, dail. A. Smailytė, inž. V. Ardys ir A. Klemas. V. Gruzdžio nuotrauka

Iš Clevelando į Los Angeles išsikėlė du veiklūs ir aktyvūs Vaidilos teatro nariai -- D. ir B. Mackialos. Juos išleidžiant, Vaidilos teatro nariai ir artimieji surengė gražias išleistuves ir įteikė dovaną. Nuotraukoje su D. ir B. Mackialomis atsiveikina Vaidilos teatro pirm. Z. Peckus, Greta V. Morkūnienė, V. Pliodžinsko nuotrauka

Stovyklautojos įspūdžiai iš Neo Lithuania stovyklos

Norint surengti sėkmingą stovyklą, reikia turėti darbsčius ir linksmus stovyklautojus, įdomią programą, gerą nusiteikimą, ir labai pavyzdinius vadovus. Korp! Neo-Lithuanios stovykla, labai įdomiai ir linksmam praėjusi, turėjo visas šias savybes.

Stovyklautojai buvo atsidavę ir darbštūs. Patys rašė referatus įvairiausiomis temomis, aktyviai diskutavo problemas, liečiančias Lietuvą, korporaciją, ir asmeninį gyvenimą, kasdien leido stovyklos laikraštį "NAKTIBALDA",

ruošė literatūrinius pusvalandžius, skaitė ir deklavo garsųjų autorių kūrybą, rašė dainas, sportavo, šoko.

Stovyklos vadovai Aldo na Augustinavičienė ir Eugenijus Noakas, skaitė pasakaitas, liedsdami asmeniškai ir jaunimui taikintas temas, sustiprindami kiekvieno stovyklautojo ideologinį įsigilinimą.

Stovyklavimo laikas prabėgo kaip sapnas ir kiekvienas stovyklautojas ilgai jos nepamirš, kurioj labiau subrendo, giliau ir artimiau susigyveno, viens kitą pamilo, ir pajuto korporantišką dviasią. Ir dabar, pasižiūrint atgal į tą magišką stovyklos gyvenimą, atsiūstame prisiminimais.

(dm)

LOS ANGELES

Dramos Sambūrio susirinkimas

Los Angeles Lietuvių Dramos Sambūrio susirinkimas šaukiamas rugsėjo 17 d., 12:30 val. (sekmadienį, po pamaldų), Lietuvių Namuose, 4415-23 St. Monica Blvd.

Kviečiami dalyvauti visi sambūrio vaidintojai bet kada vaidinę mūsų kolonijos scenoje, visi, teatralai (profesionalai ir mėgėjai), taip pat ir visi, kurie domisi mūsų kolonijos teatro veikla.

Dienotvarkėje naujos valdybos rinkimai ir ateinančio sezono aptarimas. Po susirinkimo kuklios vaišės.

Valdyba

CICERO

Mindaugo skautų draugovė rengiasi metinei šventei

Šalia didžiosios lietuviškos kolonijos Chicagoje, yra ir kita lietuviška kolonija Cicero. Cicero lietuviai nėra tokie gausūs, kaip Chicagos, bet lietuviška veikla yra labai veiklus.

Tarp kitų lietuviškų sambūrių ir organizacijų, labai gražiai veikia ir reiškiasi A. L. Tautinės S-gos Cicero skyrius ir skautų Mindaugo draugovė.

BATAI IR MADOS

Pereitais metais amerikiečiai išleido batams apie 4,5 milijonus dol. Iš viso buvo parduota virš 700 mil. porų batų. Kiekviena moteris pirkė vidutiniškai apie 4 ir pusę poros batų ir kiekvienas vyras nepilnas 2 poras.

Kaip iš statistinių duomenų matyti, vidutinė vienos poros batų kaina yra apie 6 dol. Nevisi batai yra vienodos kainos. Kainų svyravimas yra labai didelis: yra batų, pav. paplūdimio japoniškų, kurių kaina tesiekė vos 39 centus už porą, o geros veršio ar ožkos odos, geros mados batų kaina siekė apie 50 dol. už porą. Kaikurių slizū batų odos batai siekė net 200 - 250 dol. už porą.

Iš ko susidaro batų kaina? Reguliarių batų kainą sudaro apie 50% odos kaina ir apie kita tiek darbas ir kitos išlaidos. Brangių batų didelę vertę dalį sudaro pats fasonas -- modelis.

Kadangi oda sudaro labai didelę bato vertės dalį, tat užsiminsime šiek tiek apie odas. Batai

yra gaminami iš įvairių gyvulių odų, pav. Salamander bendrovė batų gamybai naudoja odas jaunų ir suaugusių galvijų, arklių, oškų, avių, lamų, vandens bufalo, zebu, strausų, smauglių, krokodilų, driežų ir t.t. Aišku, jų kainos yra skirtingos. Be to jų pat gyvulių oda yra nevienoda: vienų graži, lygi, kitų įvairių porazitų apgadinta. Tokią apgadintą odą fabrikantai "sprajina" t.y. apšvirkščia spalvotu žvilgančiu skiediniu, kuris išdžiūvęs sudaro ant odos tokią lyg tinką ir užlygina odos nelygumus. Gera oda niekad nėra apšvirkščijama.

Bendrai, Amerikos rinkoje daugiausia eina pigūs batai, pagaminti iš pigių, kietų odų. Retai kur galima užtikti, sakysime, chromo ar švėro odos batų. Todėl ir batų importas į Ameriką daugiausia eina iš Japonijos ir Hong-Kong (apie 20% visos Amerikos rinkos). Prancūzija ir Italija įveža į Ameriką ir pigių ir labai brangių batų.

CHICAGOS PARENGIMŲ KALENDORIUS

LIET. ŽURN. SĄJUNGOS skyriaus rengiama Spaudos balius, rugsėjo 23 d. Balio Pakšto salėje.

SPALIO 1 D. Lietuvių rezistencijos grupių rengiama lietuvių tautos sukilimo, įvykusio 1941 m., 20 metų sukakties minėjimas, Dariaus-Girėno Amerikos Legiono Posto salėje.

SPALIO 12 - 15 D.D. A.L.R. K. Moterų Sąjungos selmas Nekalto prasiidėjimo Panelės Švč. parapijos salėje, Brighton Parke.

SPALIO 14 D. Lietuvos Gaiestingųjų Seserų Sąjungos balius Western Ballroom salėje.

LAPKRIČIO 11 D. BALFO Chicagos Apskritis balius -- vakarienė su koncertine dalimi Jau-nimo Centre.

kai tuo tarpu Anglija ir Vokietija įveža tik geros kokybės batų. Reikia pasakyti, kad ir Amerika nemaža batų eksportuoja.

Batų madų diktuoja neginčytinai yra Italija. Ir dabartinė smaila batų forma atėjo iš Italijos. Ši smailioji batų forma daugelio yra kritikuojama, kaip nehygieniška, kitų net neapkenčiama, bet ką gi bepadarysi -- stiliaus sudarytojai italų menininkai tikina, kad šis stilius yra labai elegantiškas. Atrodo, kad vakarinių batų smaila forma gali dar ilgiau pasilaikyti.

Šiais metais italai yra įpynę ir savo kaimynų ispanų batų formą (vyrų): batus dar pasmailino, pailgino ir gerokai pakėlė kulnų aukštį. Taip, rodos, ir šok fandango.

Neaplenkė ir moterų batų kulnis taip pat dar paaukštino, pa-

plonino ir moterų išelginių batų kulnys atrodo, kaip nestora, ilga vinis. Bet už tat jie vėl įvedė naujanybę -- kulnims davė apačioje praplatinimą (kliošą), matyt galvodami, kad moteris ant tokių aukštų vinelių nepajėgs išlaikyti lygsvaros.

Gatvės batų formą italai jau antri metai mėgina modifikuoti -- smallumą nukerta stačiu kampu. Tačiau tą bukumą kiti kritikuoja, nes, girdi, tai sudaro luošos kojos įspūdį. Kaip tos naujanybės prigis, tai jau kitas klausimas.

Daugiau apie madas nekalbėsime, nes tuojau jos pasirodys didesnių krautuvų languose. Šiuo metu jau yra laukiami pavasario ir vasaros sezonų katalogai, tai tada vėl pakalbėsime apie naujo sezono madas.

Bronius Gražulis

EAST CLEVELAND — 13515 EUCLID AT SUPERIOR AVE.

SAVINGS EARN

OPEN EVERY SATURDAY UNTIL 2:30

4%

SUPERIOR SAVINGS

ACCOUNTS INSURED TO \$10,000

SAVE BY MAIL POSTAGE PAID BOTH WAYS

IN TOWN OFFICE — 6712 SUPERIOR AT EAST 68 ST.

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai 35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue EN 1-1763

936 East 185 St. KE 1-7770

EAGLE STAMPS

REISKIA DAR DIDESNI SUTAUPYMA

the MAY co's

NOW 3

BASEMENT stores

Downtown - Public Square

Cedar Center - Ridge & Ridgewood Drive

DĖMESIO:

- Viešbučiai • Moteliai
- Bendrabučiai

Čia yra jūsų proga nupirkti šiuos gražius geresniės kokybės dekias milžiniškomis sutaupomis!

"Jewel" Miracle Blend

DEKIŲ ISPARDAVIMAS

2.99

72x84 COLIŲ DYDŽIO

90% Rayon ir 10% Nylon mišinio dekiai... su 100% Acetate Satin apvedžiojimu. Jie jums patiks, nes jie nesusitraukia, nesukelia alergijos, garantuoti prieš kandes, tinkami visam metų laikui. Skalbiami ir greitai išdžiūsta!

Gražios spalvos:

- Rožinė
- Mėlyna
- Vyšninė
- Gelsva
- Žalsva
- Lelijava

Paštu ir telefonu užsakymai pildomi... Šaukit CHerry 1-3070 Basement Domestic Department... The May Company, All 3 Stores

dovanos ★ taupytojams ★

PADĖJUS \$500.00 AR DAUGIAU DUODAME ŠIĄ DOVANĄ

KAS DU MEN. DUODAMOS VIS NAUJOS DOVANOS.

5 1/4%

mokame už ligalikes taupmonas!

DARBO VALANDOS:

pirm. 9 iki 5 v. v. antr. 9 iki 5 v. v. trečiad. — uždaryta ketv. 9 iki 5 v. v. penkt. 9 iki 5 v. v. šešt. 9 iki 1 v. p.p.

JOSEPH F. GRIBAUSKAS, vadovas

ST. ANTHONY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1447 S. 49th COURT, CICERO 50, ILL. / D1 2-1397, TO 3-8131

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

**Visi maloniai kviečiami
dalyvauti
DIRVOS 46-tame
metiniame**

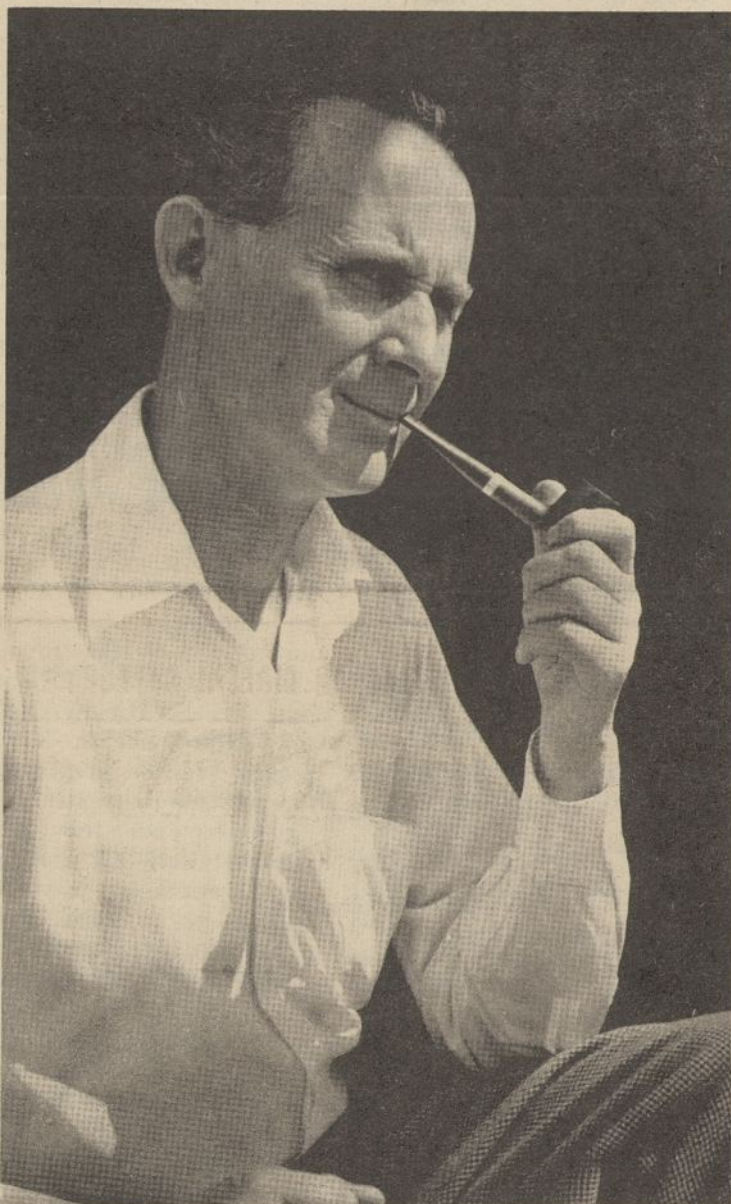

Bostono Lietuvių Mišrus Choras

SPAUDOS BALIUJE-KONCERTE

**Rugsėjo 23 d., šeštadienį,
SLOVENIAN AUDITORIUM — 6417 St. Clair Ave., Clevelande**

**Meningę programą atlieka muziko JULIAUS GAIDELIO
vedamas MIŠRUS CHORAS, MOTERŲ TRIO ir
solistė STASĖ DAUGĖLIENĖ, atvykstą iš Bostono**

Kompozitorius Julius Gaidelis

Bostono Moterų Trijo: Irena Mickūnienė, Irena Žukauskienė ir Stasė Daugėlienė

Po koncerto balius, Dirvos remėjams dovanų paskirstymas ir šokiai. Gros Neo Lithuania orkestras.

Didžiojo salėj šokių metu bus pastatyti papildomi stalai. Bilietai po \$3.00, 2.50, 2.00 ir 1.50. Moksleiviams po \$1.00. Nusipirkit ar užsisakykit iš anksto Dirvos redakcijoje. Pradžią 6:30 val. vak.

CLEVELANDE ir apylinkėse

• Clevelandas praturtėjo dar vienu specialistu gydytoju.

Dr. Gražina Ūsaitė-Pauliukonienė šiomis dienomis

sėkmingai užbaigė akių specialybės stažą Clevelando Universiteto Klinikose. Šalia savo gydymo kabineto, kurį laikinai atidarė savo namuose Clevelando priemiesty — Parma Heights, Dr. Pauliukonienė dirba ir Universiteto Akių Ligų Klinikose. Dabar ir Clevelandas turės lietuvių akių gydytoją.

• Jonas A. Brazis, clevelandiečiams labai gerai pažįstamas prekybininkas ir lietuviškojo darbo veikėjas, dabar su šeima gyvena Phoenix, Arizona, neseniai atšventė 50 metų vedybinę sukaktį, kurią paminėjo ir The Phoenix Gazette laikraštis. J. A. Braziai yra vedę 1911 m. rugpiučio 27 d. Jie išaugino 5 vaikus ir dabar turi 9 anūkus. Sukaktuvės buvo atšventos bažnytinėmis apeigomis Šv. Teresės bažnyčioje ir vaišėmis savo namuose.

Į sukaktuvinius linkėjimus jungiasi ir Dirva, kuri Braziams iš Clevelando

išsikeliant, iš jų nupirko dabartinį redakcijos, spaustuvių ir esamų krautuvinių namus.

• F. Motuzas, Dirvos ilgametis korespondentas iš Detroito, praneša, kad su artimaisiais rengiasi atvykti į Dirvos 46 metų spaudos balių-koncertą.

• Į Dirvos koncerto-spaudos balius rėmėjus įsijungė: muz. A. ir O. Mikulskiai, Dr. Vl. Ramanauskas, Dr. K. Pautienis, Dr D. Degesys, A. ir V. Garmai.

• Dr. J. Vitkus, anksčiau buvęs clevelandietis, dabar iš Floridos, su ponija dvi savaites viešėjo Clevelande pas K. G. Gasparaičius.

• Prof. dr. Zenonas Ivinskis, kuris iš Italijos atvykęs į L. K. Mokslininkų sąvažiavimą Chicagoje, šį penktadienį, rugsėjo mėn. 15 d. lankysis Clevelande. Dr. Ivinskis gyvendamas Romoje yra parinkęs Vatikano archyvuose daug me-

džiagos apie Lietuvą. Dalį tos medžiagos jau yra skelbę mūsų spaudoje, o kitą visą mano išleisti atskiru leidiniu.

Prof. Z. Ivinskis sutiko savo žiniomis pasidalyti su clevelandiečiais. Istoriko žvilgsniu — galvosena žadėjo perbėgti per mūsų gyvenimą išivijoje ir mūsų perspektyvas ateity.

Tat nepraleiskime progos ir atsilankykime į šį įdomų pranešimą, kuris rengiamas L. B. I-sios apylinkės rugsėjo mėn. 15 d., 7 val. vak. (šį penktadienį), Lietuvių Klubu svetainėje.

• Visuotinis SLA 136 kuopos susirinkimas kviečiamas rugsėjo 17 d., sekmadienį, 12 val. Lietuvių salėje. Pradėkime deimantinį rudenį, šią retą sukaktį bėmėdami atgykime, lankykime susirinkimus stropiau, atveskime seniai nesirodžiusius ir svarbiausius — jaunimą.

ŠOKIŲ VAKARAS

• Lietuvių-latvių studentų rengiamas Initium Semestri įvyks Repa Hall — 12175 Cornell Rd. (Western Reserve rajone), rugsėjo 16 d. — šeštadienį. Pradžią 7:30 val. vak. Įėjimas \$1.50 studentui. Visi kviečiami dalyvauti su korporacijų spalvomis. Programoj vaišės ir šokiai. Gros Neo-Lithuania orkestras.

• Pravažiuojantiems lietuviams patogią vietą sustoti Chagata Falls, Ohio ir užėiti į White Stallion Inn — Baltojo žirgo kavinę ir restoraną. Savininkas yra Amerikoje gimęs — augęs lietuvis, Viktoras Dekevičius. Jo tėvai mirė prieš kelis metus ir buvo kilę iš Vilnijos.

Kavinė ir valgykla atidaryta tik pernai ir viskas gražiai — švariai — naujmandagus, nes pats savininkas rūpestingai viską prižiūri ir yra draugiškas. Duoda gerą valgį, puikus patarnavimas. Ten pat yra ir baras. Puiki užėiga yra pačiame miestely — 91 North Main St.

• Pirkite savininko paruošiamą namą. 7 kamb., vienos šeimos, 4 miegamųjų Holmes Ave. (netoli St. Mary's Church ir mokyklos). Telefonas PO 1-4976. (107)

DIRVA

Nr. 105

1961 m. rugsėjo 13 d.

KAS IR KUR?

• Skaitytojams jau siuntinėjamas naujas Lituanus numeris. Jis skirtas mūsų garsaus M. K. Čiurlionio paminėjimui, jo 50 m. mirties sukaktį minint. Pastebėtina, kad spausdinami beveik išimtinai svetimtaučių rašiniai. Tai gyvai rodo Čiurlionio kūrybiškumo pripažinimą už mūsų bendruomenės ribų. Numerio vyr. redaktorium yra K. J. Čerkeliūnas, talkininkaujamas redakcinio kolektyvo ir A. Rannit.

• Dr. Martynas Kavolis, iš Chicago, pakviestas Northland College, Ashland, Wisconsin, profesorium ir departamento vadovu.

Sakyta įstaiga yra independent liberal arts college. Ji yra priskirta prie North Central Association ir University of Wisconsin. Ji tarp kitko ruošia ir mokytojus, kurie gauna valstybės leidimus.

Dr. M. Kavolis yra Lietuvos Universiteto diplomuotas teisininkas, habilitavęs bažnytinei teisei dėstyti ir Tuebingeno universitete įgijęs teisių daktaro mokslo laipsnį pagal disertaciją iš teisės filosofijos ir teologijos sričių. Jis Neprikli. Lietuvoj buvo Vyriausiojo Tribunolo prokuroro padėjėjas, dėstęs dar ir aukštojo administracijos mokykloj ir viešai kalbėjęs

įvairiomis socialinėmis programomis. Jis išleido knygų lietuvių ir vokiečių kalbomis. Jis yra Liet. Enciklopedijos ev. teologijos sk. bendradarbis.

Jis Kanadoj buvo pašventintas ev. kunigu, išlaikęs teologinius egzaminus ir pašauktas ev. liut. misijos tarnybai. Paskutiniu laiku jis dvejus metus dirbo specialiam Chicago miesto bažnytinio atnaujinimo darbe (Urban Church Renewal Program) anglų kalba, kai kada laikydamas pamaldas lietuvių kalba. Dabar, būdamas pašauktas dirbti švietimo srityj, jis atsisakė iš pareigų misijos srityje, bet liko Illinois diecezijos ev. liut. kunigu, nors persikeldamas Wisconsin valstybėn. Naujas pareigas pradeda rugsėjo 18 d.

• Canberroje, Australijos sostinėje, šiuo metu gyvena apie 200 lietuvių, kurie dirba valdžios įstaigose arba verčiasi privačiais verslais. Didelę statybos bendrovę turi įsteigę A. Čeičys ir V. Genys, kurie šiemet stato virš 100 gyvenamųjų namų ir kitų pastatų. Jie parangas daugiausia ima iš valdžios įstaigų.

• Lituanus redakcijoje paskutiniu metu įvyko eilė pasikeitimų. Alina Staknienė, keletą metų labai sėkmingai vadovavusi žurnalo redakciniam darbui, su pirmojo šių metų numerio išleidimu iš vyr. redaktorės pareigų pasitraukė. Tas pareigas nuo antrojo numerio, skirto M. K. Čiurlionio paminėjimui, perėmė Kęstutis Čerkeliūnas. Šiam numeriui pasirodžius, redakcija keliama į Chicago, kur jai vadovaus Adomas Mickevičius, buvęs akademikų skautų žurnalo Mūsų Vytis redaktorius.

• A. a. Dr. Jono Paplėno paminklo šventime ir metinių minėjime, kuris įvyks rugsėjo 17 d. Chicagoje, Tautinės Sąjungos valdybą atstovaus Eug. A. Bartkus.

Jauni skautai Gliada ir Aneliauskas padeda virti pietus darbščiai šeimininkei M. K. Los Angeles Žalgirio vietininkijos skautų stovykloje.

L. Kančausko nuotrauka

Gražiose kalnuose prie Arrowhead. Ramiojo vandenyno rajono lietuvių skautų stovykloje, vilkiukai vėliavos pakėlimo metu.

L. Kančausko nuotrauka

Stovykloj psk. R. Dapšys patikrinimo metu netvarkingam skautui išpiauna neužsegą sagą.

L. Kančausko nuotrauka

BOSTON

Pirmasis subatvakaris rugsėjo 16 d.

Atostogų metas baigiasi, vėl visi sugrįžtam į miestus. Ruduo yra tas laikas, kada prasideda įvairūs kultūriniai renginiai, tokia žmogui reikalinga atgaiva po sunkių saivatės darbų ir rūpesčių.

Bostono lietuvių kultūriniai subatvakariai pradeda savo darbų trečią sezoną. Rugsėjo 16 d., 7 val. 30 min. vak., rengiamas muzikinis subatvakaris. Jo programą atliks mūsų jaunoji ir jau pasižymėjusi solistė Daiva Mongirdaitė ir komp. Julius Gaidelis. Pastarasis akompanuos solistei ir duos pluoštą įspūdžių apie Antoną dainų šventę Chicagoj,

MŪSŲ REMĖJAI

Dirvos metinei šventei ateinant atsiuntę paramos:

K. Palubinskas, Euclid	5,00
K. Šilinis, Cleveland	5,00
P. Milašius, Cleveland	2,00
Dr. Ant. Razma, Wilmington	5,00
Petras Bulkė, Hamilton	5,00
St. Sližys, Dearborn	1,00
VI. Kiaunė, Newark	2,00
K. Babickas, Chicago	5,00
J. Kasuba, Great Neck	1,00
Dr. J. Bartkus, Chicago	5,00
Ant. Balsys, Kensington	5,00
Pov. Ališauskas, Richmond Hill	5,00
J. Maurukas, Richmond Hill	5,00
Pr. Domijonaitis, Elizabeth	5,00
V. Butkus, Great Neck	5,00
B. Narbutas, Los Angeles	5,00
B. Kasakaitis, Chicago	5,00
J. Maciulaitis, Detroit	5,00
V. Petrauskas, N. Chicago	2,00
A. Mikoliūnas, Cleveland	3,00
M. Itomlenskiene, Cleveland	5,00
A. ir V. Garmai, Cleveland	5,00
D. Kutkaitė, St. Charles	5,00
J. Kriščiukaitis, Dorchester	5,00
P. Bastys, Toronto	5,00
K. Pažemėnas, Baltimore	5,00
V. Vaičiūnas, Detroit	5,00
J. Tamošiūnas, Detroit	5,00
Dr. K. Ambrozaitis, Gary	5,00
J. Leimonas, Chicago	5,00
P. Linkus, Edwardsburg	5,00
J. A. Urbonas, Dayton	3,00
P. Mitalas, Phila.	5,00
Dr. J. Gedaugas, E. Moline	5,00
S. Rutkus, Chicago	5,00
J. Rouika, Columbus	5,00

koncerto žada suvažiuoti ir daug jaunimo iš Operetės choro, Philadelphiajos bei Rutos ansamblių.

DETROIT

Mergaičių dėmesiai

Pranešama, kad Birutėčių globojamo mergaičių choro pirmoji repeticija įvyks rugsėjo 17 d. (sekmadienį), 12 val., 1601 Clark St., Detroit, YMCA patalpose, prie Clark parko. Visų chorisčių dalyvavimas būtinas, nes iki pirmojo choro pasirodymo, kuris bus per Birutėčių ruošiamą balių-koncertą kariuomenės šventės proga, nėra daug laiko. Pabrėžtina, kad naujosios chorisčių tegalės įsiregistruoti tik per pirmąją repeticiją, t. y. rugsėjo 1d d., o vėliau, darbą pradėjus, nebus priimama. Rugsėjo 23 d. (šeštadienį), 6 val. p. p. tose pačiose patalpose yra ruošiamas mergaičių choro — jaunimo šokių vakaras, į kurį kviečiami berniukų choro dalyviai, naujos chorisčių ir visos to amžiaus Detroito jaunimas. Įėjimas veltui. Tėvų K-tetas ir Birutietės

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

VAIKO GRAŽIAUSIOS NUOTRAUKOS KONKURSAUS

KONKURSINĖ NUOTRAUKA Nr. 44 Rūta Maželytė, 1 metų amž., iš Clevelando, Ohio. Nuotrauka V. Pliodžinsko

Pranešame giminėms ir pažįstamiems, kad 1961 m. rugsėjo mėn. 10 d. mirė mūsų mylima motina

A. A. MIKALINA NATKEVIČIENĖ.

Kūnas pašarvotas Brazis Funeral Home, 1930 25-toji gatvė, Detroit, Laidotuvės įvyks trečiądienį, rugsėjo 13 d., 9 val. iš ryto.

Nuliūdę dukterys — Sofija Petravičienė, Stasė Bliūdžiuvienė ir Danutė Naikauskienė, žentai ir anūkai.

Mieliesiems

MIRGAI ir DŽINARUI KIŽIAMS,

MIRGOS Tėveliui ROKUI DABRIKUI ir DŽINARO Mamytėi ADELEI KIŽIENEI mirus, reikiame užuojautą ir kartu liūdime

Skautininkės ir židiny

Neringos Skaučių Tunto Tuntininkę paskt. MIRGĄ KIŽIENĘ ir jos šeimą, gilaus liūdesio valandoje, mirus jos tėveliui

R. DABRIKUI

ir uošvei

A. KIŽIENEI,

nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi

Neringos Skaučių Tėvų Komitetas